

Programmatekst Kwaliteitsgelden ggz

Addendum bij Onderzoeksprogramma ggz

Programmatekst

Kwaliteitsgelden ggz

Addendum bij Onderzoeksprogramma ggz

Juni 2024

Colofon

ZonMw stimuleert gezondheidsonderzoek en zorginnovatie
Vooruitgang vraagt om onderzoek en ontwikkeling. ZonMw financiert gezondheidsonderzoek én stimuleert het gebruik van de ontwikkelde kennis – om daarmee de zorg en gezondheid te verbeteren.

ZonMw heeft als hoofdpdrachtgevers het ministerie van VWS en NWO.

Voor meer informatie over het Onderzoeksprogramma ggz kunt u contact opnemen met het secretariaat via e-mail onderzoeksprogrammaggz@zonmw.nl of telefoon 070 349 54 70.

Auteur: ZonMw

Datum: Juni 2024

ZonMw
Laan van Nieuw Oost-Indië 334
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Tel. 070 349 51 11
www.zonmw.nl
 info@zonmw.nl

Sociale media

- www.facebook.com/zonmwNL
- www.twitter.com/zonmw
- www.linkedin.com/company/zonmw
- www.youtube.com/ZonMwTV

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	De opdracht	4
1.3	Leeswijzer.....	5
2	Doelstelling en afbakening.....	6
2.1	Doel van het programma Kwaliteitsgelden ggz	6
2.2	Voortzetting lopende projecten	6
2.3	Nieuwe trajecten gericht op drie pijlers.....	7
2.4	Aanlooptrajecten gericht op Passende zorg.....	8
2.5	Opzet subsidierondes	8
3	Programmastructuur Kwaliteitsgelden ggz	9
3.1	Addendum bij Onderzoeksprogramma ggz	9
3.2	Risico's.....	10
4	Samenwerking en afstemming	10
4.1	Aansluiting bij het programma Kwaliteitsgelden	10
4.2	Zichtbaarheid van resultaten en bijdrage aan IZA-doelen en beleid	10
Bijlagen		
A	Activiteiten Kwaliteitsgelden	12
B	Herijking Staatssteunadvies	13
C	Verzoek uitwerken programmavoors.....	13

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Sinds 2020 voert ZonMw in opdracht van het ministerie van VWS het programma Kwaliteitsgelden uit. De Kwaliteitsgelden zijn bedoeld om kennis en professionele inzichten te vertalen in kwaliteitsbeleid.

Hieronder vielen ook de Kwaliteitsgelden HLA GGZ zoals dit in de periode van 2020-2023 is genoemd. De volgende partijen kunnen aanspraak maken op de Kwaliteitsgelden ggz:

- Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP)
- Landelijke Vereniging van Vrijgevestigde Psychologen & Psychotherapeuten (LVVP)
- MIND
- Beroepsvereniging Verzorgenden Verpleegkundigen (V&VN)
- De Nederlandse ggz
- Nederlands Instituut van Psychologen (NIP)
- Federatie van verenigingen van professionals in de psychologische en pedagogische zorg (P3NL)
- Platform MEERGGZ
- InEen
- Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV)
- Valente
 - Voorheen Federatie Opvang en RIBW Alliantie, deze partijen zijn samengegaan in organisatie 'Valente'
- Zorgverzekeraars Nederland
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Akwa GGZ
- Het Nederlandse Huisartsen Genootschap (NHG)

De kwaliteitsgelden stellen ggz-partijen in staat om, waar mogelijk in gezamenlijkheid, te werken aan de continue verbetering van de kwaliteit van zorg. Concreet gaat het om twee type activiteiten:

1. de ontwikkeling/actualisatie van (modules) van richtlijnen/kwaliteitsstandaarden
2. de (door)ontwikkeling en toepassing van kwaliteitsinstrumenten bijdragend aan de kwaliteitscyclus van patiënten en professionals, en keuze-ondersteuning voor de patiënt gericht op passende zorg in de praktijk.

In het Integraal Zorgakkoord (IZA) zijn afspraken gemaakt over de inzet van de Kwaliteitsgelden. Ook in het IZA blijven kwaliteitsgelden gereserveerd voor de kwaliteit van zorg in de ggz.

Het ministerie van VWS heeft verzocht aan ZonMw om de sectorspecifieke kwaliteitsgelden voor de geestelijke gezondheidszorg (ggz) - met uitzondering van middelen voor Akwa GGZ voor richtlijnen - tot 2027 onder te brengen binnen de programmastructuur van het Onderzoeksprogramma ggz. Voorliggend addendum programmatekst is de uitwerking daarvan. Deze programmatekst is tot stand gekomen na gesprekken met de partijen van Kwaliteitsgelden ggz, opdrachtgever ministerie van VWS directie Curatieve Zorg en programma Kwaliteitsgelden van ZonMw.

1.2 De opdracht

Op 6 december 2023 ontving ZonMw het verzoek vanuit de directie Curatieve Zorg van het ministerie van VWS om een programmavoorstel in te dienen gericht op de sectorspecifieke kwaliteitsgelden voor de geestelijke gezondheidszorg (ggz), met uitzondering van Akwa GGZ middelen. Bedoeling is de samenhang in de IZA-onderwerpen voor de ggz te bevorderen en mogelijke overlap in projecten te voorkomen, ook uit andere ZonMw ggz-programma's. Echter, alleen partijen die tot nu toe aanspraak konden maken op de kwaliteitsmiddelen kunnen in het nieuwe programma subsidie aanvragen, en die subsidies blijven bestemd uitsluitend voor kwaliteitstrajecten in de ggz.

De door VWS voorgestelde kaders zijn:

- implementatie van kwaliteitsstandaarden in de ggz

- leren en verbeteren met behulp van data
- stimuleren beschrijving van bewezen effectieve vormen van digitale en hybride zorg in de ggz
- beschrijving domein overstijgende samenwerking eerste lijn, sociaal domein en ggz

Daarnaast is verzocht om gezien de raakvlakken verbinding te leggen met hetgeen vanuit Akwa GGZ al plaatsvindt.

1.3 Leeswijzer

In dit eerste hoofdstuk hebben we de aanleiding van het programma geschetst. In hoofdstuk 2 worden de doelen, de kaders en de opzet van het programma beschreven. Hoofdstuk 3 richt zich op de organisatie van het programma en hoofdstuk 4 op samenwerking en afstemming. In hoofdstuk 5 wordt afgesloten met een overzicht van de beschikbare financiën.

2 Doelstelling en afbakening

2.1 Doel van het programma Kwaliteitsgelden ggz

Met de inzet van de Kwaliteitsgelden ggz worden (samenwerkende) organisaties van cliënten en naasten, verenigingen van professionals, instellingen en andere in de ggz-geïnvloeerde partijen gefaciliteerd om te werken aan de kwaliteit van zorg. Zij doen dit door het (door)ontwikkelen en actueel houden van kwaliteitsbeleid en de (door)ontwikkeling en toepassing van methodieken en instrumenten voor zorgprofessionals. Er wordt samen gewerkt aan de vindbaarheid, toegankelijkheid en toepasbaarheid van deze producten en aan de bevordering van het gebruik van de ontwikkelde instrumenten, zodat de professional en de cliënt beter in staat zijn op een goede manier te beslissen welke zorg in de individuele situatie van de cliënt het meest passend is. Er wordt enerzijds ingezet op de doorontwikkeling van bestaande projecten en anderzijds op nieuwe projecten gericht op IZA-thema's, in alle projecten staat passende zorg centraal met betrokkenheid van zorgaanbieders, zorgverzekeraars en burgers. Op deze manier wordt beoogd de gezondheid en kwaliteit van leven van mensen met ggz-problematiek te verbeteren.

Dit doel sluit aan bij hetgeen dat de veldpartijen, VWS en ZonMw nastreven bij besteding van de Kwaliteitsgelden, het doel van het programma Kwaliteitsgelden werd in 2019 als volgt geformuleerd: *“Met de inzet van Kwaliteitsgelden werken (samenwerkende) beroepsgroepen en patiëntenorganisaties aan kwaliteit van zorg in Nederland. Zij doen dit door het (door)ontwikkelen en actueel houden van kwaliteitsbeleid en de (door)ontwikkeling van een breed en samenhangend scala aan methodieken en instrumenten voor zorgprofessionals. Verenigingen van professionals en van patiënten werken samen aan vindbaarheid, toegankelijkheid en toepasbaarheid van deze producten en aan de bevordering van het gebruik van de ontwikkelde instrumenten, zodat professional en patiënt steeds beter in staat zijn om op een goede manier samen te beslissen welke zorg in de individuele situatie van de patiënt het meest passend is.”*

IZA-afspraken

In aanvulling op bovenstaande is in het IZA afgesproken dat de inzet van de middelen gericht moet zijn op de doelstellingen van het IZA. In het bijzonder dient invulling gegeven te worden aan de volgende IZA thema's:

- Implementatie van kwaliteitsstandaarden in de ggz;
- Leren en verbeteren met behulp van data;
- Digitale en hybride zorg in de ggz,
- Domeinoverstijgende samenwerking eerste lijn, sociaal domein en ggz.

De betrokken partijen die aanspraak kunnen maken op de Kwaliteitsgelden ggz (voorheen de AGGT- en HLA-partijen) zijn schriftelijk en tijdens consultatiebijeenkomsten geraadpleegd in voorbereiding op het vormgeven van deze programmatekst. Op deze manier zijn de wensen rondom de inzet van de Kwaliteitsgelden ggz in kaart gebracht. Aan de hand van de input van de betrokken partijen zijn een vijftal lopende projecten geïdentificeerd die volgens de partijen projectmatig voortgezet moeten worden en zijn er een aantal pijlers gericht op belangrijke IZA-thema's geïdentificeerd waar de overige Kwaliteitsgelden ggz voor ingezet moeten worden.

Aanpak programma

Het programma kent drie lijnen:

1. Voortzetting lopende projecten
2. Nieuwe trajecten gericht op IZA-thema's
3. Aanlooptrajecten gericht op Passende zorg

Voor de eerste twee lijnen is samen een budget van 6.000.000 euro beschikbaar. Voor de derde lijn is een budget van 1.000.000 euro beschikbaar.

De drie lijnen en de opzet van de subsidierondes worden in de volgende paragrafen nader toegelicht.

2.2 Voortzetting lopende projecten

Om in te zetten op het verbeteren van de gezondheid en kwaliteit van leven van mensen met ggz-problematiek is het belangrijk om een aantal lopende projecten voort te zetten. De vier projecten die in aanmerking moeten komen voor projectmatige voortzetting zijn als volgt:

1. Implementatie Zorgprestatie-model GGZ (ZPM)
2. Kiezen in de ggz 2023
3. MIND-programma 2023
4. Versterken van (post-)hbo-professionals die het biopsychosociale welzijn van mensen bevorderen

Bij de uitvoering van de projecten dient expliciet rekening gehouden te worden met de door VWS gestelde kaders: het leggen van verbinding met andere kwaliteitsprojecten in de ggz en het geven van invulling aan IZA-thema's. Daarnaast is het van belang dat er rekening wordt gehouden met de borging na afloop van de subsidieperiode van de in de projecten ontwikkelde structuren en resultaten.

2.3 Nieuwe trajecten gericht op drie pijlers

De overige Kwaliteitsgelden ggz middelen worden ingezet om nieuwe trajecten op te zetten gericht op het realiseren van heldere afspraken en implementatieplannen tussen de betrokken koepelorganisaties om zo bij te dragen aan een betere gezondheid en kwaliteit van leven van mensen met ggz-problematiek. Deze beoogde trajecten dragen expliciet bij aan invulling van belangrijke IZA-thema's en zijn gericht op één van de volgende drie pijlers:

1. **Implementatie van kwaliteitsstandaarden in de ggz**
Door de toepassing van kwaliteitsstandaarden in de ggz wordt gewerkt aan het verbeteren van de gezondheid en kwaliteit van leven van mensen met ggz-problematiek.
2. **Digitale en hybride zorg**
Door de inzet en succesvolle benutting van digitale en hybride zorg te stimuleren wordt beoogd de ondersteuning en zorg voor mensen met ggz-problematiek te verbeteren.
3. **Samenwerking eerste lijn, sociaal domein en ggz**
Betere organisatie van ondersteuning en zorg voor mensen met ggz-problematiek vraagt om een betere domeinoverstijgende samenwerking tussen het sociaal domein, huisartsenzorg en de ggz waardoor mensen eerder passende ondersteuning en zorg kunnen ontvangen en we in de toekomst goede ondersteuning en zorg kunnen blijven verlenen.

Binnen de drie beoogde trajecten wordt daarnaast verplicht rekening gehouden met de volgende drie onderwerpen:

- **Ervaringsdeskundigheid en beroepsgroepen**
Het is belangrijk om zorg en ondersteuning in de ggz te laten aansluiten bij de werkelijke behoeften en wensen van cliënten en naasten. In alle pijlers is het dan ook vereist dat patiëntenparticipatie wordt georganiseerd. Daarnaast dient er aandacht te zijn voor de samenwerking tussen beroepsgroepen om zo de best passende zorg te kunnen bieden.
- **Leren en verbeteren met behulp van data**
Uitkomsten die voor de patiënten het beste zijn moeten een centrale rol te hebben. Om de best passende zorg te blijven verbeteren is inzicht in de uitkomsten op basis van data vereist.
- **Regionale samenwerking**
Om de bevindingen uit het onderzoek continu te gebruiken om de praktijk verder te versterken, is het van belang de regio's actief in te zetten.

Trajecten	Onderwerpen <i>In ieder traject wordt hier rekening mee gehouden</i>
1. Implementatie van kwaliteitsstandaarden in de ggz	Ervaringsdeskundigheid en beroepsgroepen Leren en verbeteren met behulp van data Regionale samenwerking
2. Digitale en hybride zorg	
3. Samenwerking eerste lijn, sociaal domein en ggz	

Met de inzet van de Kwaliteitsgelden ggz middelen dient daarnaast aangesloten te worden op de doelstellingen van het IZA waarin de beweging naar passende zorg centraal staat met betrokkenheid zorgaanbieders, zorgverzekeraars en burgers.

2.4 Aanlooptrajecten gericht op Passende zorg

Om tot passende zorg te komen, is het nodig om aandacht uit te laten gaan naar onderzoeksinfrastructuur en HTA-methodologie, specifiek voor het werkveld GGZ. Vanuit Passende zorg zijn extra middelen beschikbaar gekomen voor de intensivering van het programma Kwaliteitsgelden ggz. Met deze middelen kunnen twee aanlooptrajecten worden gefinancierd:

1. Benodigde/gewenste methodologie voor kwalitatieve en kwantitatieve evaluatie van zorg in de GGZ
2. Opzet van benodigde onderzoeksinfrastructuur

Deze trajecten sluiten aan bij passende zorg door bij te dragen aan de benodigde onderzoeksinfrastructuur in de GGZ-sector ten behoeve van structureel onderzoek naar kosteneffectiviteit.

2.5 Opzet subsidierondes

Gedurende de looptijd van het programma zullen er op meerdere momenten subsidierondes opengesteld worden. In de eerste subsidieronde krijgen aanvragers de gelegenheid om subsidieaanvragen in te dienen voor de aanlooptrajecten gericht op het ontwikkelen van de benodigde methodologie voor evaluatie van zorg in de GGZ en op het opzetten van de benodigde onderzoeksinfrastructuur in de GGZ-sector. Voor deze aanlooptrajecten ten behoeve van passende zorg is € 500.000 per traject beschikbaar met een beoogde looptijd van 18 maanden en maximaal 2 jaar. In een daaropvolgende subsidieronde krijgen aanvragers de gelegenheid subsidieaanvragen in te dienen voor de projectmatige voortzetting van de vijf eerdergenoemde projecten. Het jaarbedrag voor deze projecten blijft hetzelfde als voorheen en de looptijd van deze projecten is maximaal 30 maanden. In de laatste subsidieronde komen de drie pijlers gericht op IZA-thema's aan bod, aanvragers kunnen subsidieaanvragen indienen voor de drie verschillende beoogde trajecten. De beschikbare middelen binnen deze subsidieronde worden gelijkmatig verdeeld over de drie trajecten en de beoogde looptijd van projecten binnen deze subsidieronde is maximaal 2 jaar. Een ZonMw-programmacommissie zal het ZonMw-bestuur adviseren over welke aanvragen in aanmerking komen voor honorering (zie ook paragraaf 3.1.1). In paragraaf 3.1.3 wordt de beoordelingsprocedure nader toegelicht.

Indicatie openstellen rondes	Lijnen	Budget per ronde
2024 Q4	Subsidieronde voor voortzetting lopende projecten	€ 3.100.000

2025 Q1	Subsidieronde voor nieuwe trajecten gericht op drie pijlers	€ 2.900.000
2024 Q3	Subsidieronde voor aanlooptrajecten gericht op Passende zorg	€ 1.000.000

3 Programmastructuur Kwaliteitsgelden ggz

3.1 Addendum bij Onderzoeksprogramma ggz

De Kwaliteitsgelden ggz worden ondergebracht onder de programmastructuur van het Onderzoeksprogramma ggz zodat de beoordeling en besluitvorming over de toekenning van kwaliteitsprojecten in de ggz onder één noemer worden gebracht en parallelle trajecten voorkomen worden. De scope van het Onderzoeksprogramma ggz wordt met de Kwaliteitsgelden ggz uitgebreid om aandacht te bieden aan een landelijke infrastructuur waarin de implementatie van kwaliteitsprojecten door de inzet van koepelorganisaties gestimuleerd kan worden.

3.1.1 Programmacommissie

Voor de uitvoering van het Onderzoeksprogramma ggz heeft het bestuur van ZonMw een onafhankelijke commissie ingesteld. De programmacommissie heeft gezamenlijk kennis en ervaring van praktijk, beleid, onderwijs en onderzoek van en binnen de ggz. Daar waar nodig wordt aanvullende expertise bijvoorbeeld op het gebied van implementatie en digitale en hybride zorg, door middel van een tijdelijke uitbreiding van de commissie, toegevoegd. Ook ervaringsdeskundigen maken deel uit van de commissie. De programmacommissie van het Onderzoeksprogramma ggz adviseert ook bij het addendum Kwaliteitsgelden ggz over de honorering van subsidieaanvragen en de monitoring van de projectvoortgang. De programmacommissie wordt door het ZonMw-bureau ondersteund.

3.1.2 Afstemming tussen ZonMw en VWS

ZonMw informeert VWS over de voortgang van het programma in tussentijdse overleggen.

3.1.3 Beoordelingsprocedure

Voor dit programma maakt ZonMw gebruik van de standaardprocedures van ZonMw voor het indienen en beoordelen van projectvoorstellen. Deze zijn beschreven in de brochure 'Procedure voor aanvragers', te downloaden op de ZonMw-website. Daarnaast worden er bij elke subsidieronde voorwaarden benoemd in de subsidieoproepen. De tekst van de oproep is leidend. Het programma kent open subsidierondes waarbij de betrokken Kwaliteitsgelden ggz partijen een aanvraag mogen indienen. Bij de subsidierondes worden ook ervaringsdeskundigen ingezet bij de beoordeling van de relevantie van onderzoekvoorstellen.

3.1.4 Voortgangsbewaking

Om de voortgang van de gehonoreerde projecten te bewaken wordt halverwege de looptijd van het project een voortgangsrapportage aangeleverd. Aan het eind van het project leveren de projecten een eindrapportage aan.

3.1.5 Communicatie- en implementatieactiviteiten

Voor communicatie- en implementatieactiviteiten wordt verwezen naar de programmatekst van het Onderzoeksprogramma ggz.

3.2 Risico's

Er liggen veel kansen op het gebied van doorontwikkeling en toepassing van het kwaliteitsinstrumentarium in de ggz. Het is echter ook goed om stil te staan bij mogelijke risico's die er bij de uitvoering van het programma zijn. Hieronder beschrijven we een aantal risico's en de manieren waarop we die risico's proberen te minimaliseren.

3.2.1 Sectorontwikkelingen en partijen

Binnen de ggz-sector zijn de meningen verdeeld of de focus op kwantitatieve dan wel kwalitatieve benaderingen zou moeten liggen. Binnen dit programma wordt zowel het belang van het verbeteren van kwantitatieve gezondheidsuitkomsten als het belang van de verbetering van kwaliteit van leven en dus meer de kwalitatieve benadering ondersteund. Er is daarom ruimte voor beide benaderingen binnen de beoogde trajecten.

Er speelt veel in de ggz-sector zoals wachttijdenproblematiek, beperkte capaciteit en incidenten. Deze sectorontwikkelingen kunnen de aandacht afleiden van de betrokken partijen. Om dit te voorkomen, is het belangrijk dat de partijen actief betrokken worden bij het programma en dat de partijen waar nodig met elkaar samenwerken zodat de Kwaliteitsgelden ggz zo goed mogelijk ingezet kunnen worden. De betrokken partijen zijn dan ook geraadpleegd in voorbereiding op het vormgeven van deze programmatekst en worden gedurende de uitvoering van het programma actief betrokken. Daarnaast zullen we samenwerking van meerdere partijen per project stimuleren.

3.2.2 Voortgang kwaliteitsstandaarden en richtlijnen

De subsidiëring van Akwa GGZ blijft gecontinueerd via het ZonMw-programma Kwaliteitsgelden en is daarmee belegd bij een ander programma. De beoogde trajecten binnen dit programma hebben uiteraard veel raakvlak met hetgeen dat vanuit Akwa GGZ al plaatsvindt. Het is belangrijk om het risico dat trajecten bij de verschillende programma's minder goed bij elkaar aansluiten te mitigeren. Om ervoor te zorgen dat de betrokken partijen bij Kwaliteitsgelden ggz op de hoogte blijven van de voortgang van ontwikkelingen omtrent kwaliteitsstandaarden en richtlijnen en hetgeen dat vanuit Akwa GGZ plaatsvindt, wordt actief aangesloten bij het programma Kwaliteitsgelden. Bovendien is het grootste deel van de partijen betrokken bij Kwaliteitsgelden ggz ook een alliantiepartij van Akwa GGZ en worden zij door Akwa GGZ op de hoogte gehouden van hun werkzaamheden en jaarplannen.

4 Samenwerking en afstemming

ZonMw streeft naar samenhang en verbinding, wil parallelle trajecten voorkomen en voortbouwen op bestaande relaties en samenwerkingen met partijen.

4.1 Aansluiting bij het programma Kwaliteitsgelden

Er wordt aangesloten bij de activiteiten georganiseerd vanuit het programma Kwaliteitsgelden. Zo worden 'Leren van elkaar' bijeenkomsten georganiseerd waarin betrokken partijen bij het programma Kwaliteitsgelden kennis uitwisselen over de wijze waarop zij hun kwaliteitscyclus vormgeven, hun aanpak en instrumentarium, hun samenwerking en eventuele dilemma's en vragen die leven. Daarnaast helpt de aansluiting bij het programma Kwaliteitsgelden ook om verbinding te leggen met hetgeen wat vanuit Akwa GGZ plaatsvindt.

4.2 Zichtbaarheid van resultaten en bijdrage aan IZA-doelen en beleid

ZonMw hecht waarde aan het zichtbaar maken van gehonoreerde projecten en de eindresultaten bij afronding daarvan. Het is ZonMw-beleid dat eindproducten publiek toegankelijk moeten zijn, met uitzondering van documenten bedoeld voor interne evaluatie. Projecten krijgen ruimte op de ZonMw-website om op eigen wijze toe te lichten welke activiteiten zij uitvoert met de Kwaliteitsgelden ggz. Hierbij wordt ook doorgeleiding naar de eigen website gerealiseerd. Ook zal ZonMw zich inzetten om inzicht te geven in hoe de gehonoreerde projecten bijdragen aan de IZA-doelen en beleid.

Bijlagen

A Activiteiten Kwaliteitsgelden

De activiteiten die met de Kwaliteitsgelden bekostigd worden zoals geformuleerd in 2019 door de Landsadvocaat zijn gericht op ontwikkeling, onderhoud en beheer van:

- het door de (beroeps)organisaties (doen) ontwikkelen en actueel houden van professionele standaarden
- het (doen) ontwikkelen van ondersteunende instrumenten die de toegankelijkheid en het gebruik van deze kwaliteitsstandaarden door de beroepsgroep bevorderen
- het ontwikkelen van instrumenten die patiënten in staat stellen om kennis te nemen van de kwaliteitsstandaarden en de betekenis daarvan

Meer concreet gaat het om de ontwikkeling, het onderhoud en het beheer van:

- professionele standaarden, met bijbehorende bestaande en nieuwe kwaliteitsinstrumenten zoals indicatoren, informatiestandaarden, meetinstrumenten alsmede patiënteninformatie, consultkaarten, keuzehulpen die de patiënt ondersteunen om samen met de behandelende professional te kunnen beslissen over de best passende behandeling of zorg in zijn of haar situatie
- handreikingen en kaders voor het maken van genoemde kwaliteitsinstrumenten ontwikkeld voor en door professionals en patiënten(vertegenwoordigers)
- deskundigheidsbevordering van professionals en patiënten(vertegenwoordigers), gericht op het maken van genoemde instrumenten
- algemene adviezen en handreikingen ten behoeve van de implementatie van genoemde kwaliteitsinstrumenten
- databases, websites, apps, et cetera gericht op (digitale) publieke toegankelijkheid en bruikbaarheid van genoemde kwaliteitsinstrumenten en daartoe ondersteunende materialen

Daarnaast worden ook de volgende activiteiten bekostigd door middel van de kwaliteitsgelden:

- het vergaren van feedback van professionals en patiënten op de bruikbaarheid en het resultaat van de kwaliteitsstandaarden en -instrumenten ten behoeve van de verdere doorontwikkeling ervan
- het beheren/aanbieden van (vrij toegankelijke) registratieomgevingen met kwaliteits-, informatie- en meetstandaarden, evenals het ter beschikking stellen van algemene benchmarkinformatie gebaseerd op dergelijke (geregistreerde) data
- methoden voor intercollegiale toetsing en visitaties ten behoeve van feedback van professionals en patiënten
- het stimuleren/behouden van een integrale visie op kwaliteitsbeleid (kwaliteitsstandaarden en -instrumenten)
- het signaleren en agenderen van kennislacunes die gerelateerd zijn aan de methodiek en inhoud van kwaliteitsstandaarden en -instrumenten

De Kwaliteitsgelden voor patiënten worden ook ingezet voor:

- het onderhoud van publiek toegankelijke websites met informatie over kwaliteit en patiëntenervaringen, in zodanige vorm en presentatie dat deze patiënten ondersteunen bij het maken van keuzes voor zorgaanbieders en e-health-toepassingen die bij hun situatie passen zoals Zorgkaart Nederland en de Digitale ZorgGids

De Kwaliteitsgelden werden in 2020-2023 niet ingezet voor:

- wetenschappelijk onderzoek
- activiteiten in het kader van het programma Zorgevaluatie en Gepast Gebruik(ZEGG)¹
- implementatieactiviteiten op een specifieke zorglocatie of in een specifieke zorgorganisatie
- projecten die uitsluitend het opleiden van aio's dienen ²

Gedurende de uitvoering van het programma Kwaliteitsgelden 2020-2023 is gebleken dat enkele van de activiteiten die expliciet worden uitgesloten om nadere specificatie vragen en dat duidelijkheid gewenst is voor partijen. Het gaat met name om de activiteiten ten aanzien van wetenschappelijk onderzoek en ZEGG. Voor het vervolg van het programma stelt ZonMw de volgende aanpassing voor:

- Wetenschappelijk onderzoek: wetenschappelijk onderzoek mag niet direct uitgevoerd worden met de Kwaliteitsgelden. Wel mag wetenschappelijk onderzoek gefaciliteerd worden bijvoorbeeld met het aanleveren van data. Ook is het doen van analyses op bestaande data (bijvoorbeeld declaratiedata) toegestaan en tevens publicaties die volgen uit wetenschappelijk onderzoek. Het is nadrukkelijk vereist dat mogelijke opbrengsten als gevolg van die faciliterende activiteiten direct worden gealloceerd voor de primaire activiteit. Het spreekt daarbij voor zich dat de kosten die nodig zijn voor het faciliteren wel in rekening gebracht mogen worden.
- ZEGG: activiteiten die direct gerelateerd zijn aan of voortkomen uit afspraken met het programma ZEGG mogen niet uitgevoerd worden met de Kwaliteitsgelden. Wel is het mogelijk activiteiten op te voeren die in het verlengde liggen van zorgevaluatie en daarvoor een basis leggen in toekomstig kwaliteitsbeleid.

B Herijking Staatssteunadvies

ZonMw heeft de landsadvocaat om een beoordeling gevraagd van de huidige besteding van Kwaliteitsgelden in het licht van het staatssteunrecht. Na 3 jaar is er meer (concrete) informatie beschikbaar over de activiteiten die met de Kwaliteitsgelden worden gefinancierd. De vraag kan hierdoor rijzen of de activiteiten in voldoende verband staan met (door)ontwikkeling, actueel houden en implementatie van kwaliteitsbeleid en kwaliteitsstandaarden en dus niet-economisch van aard zijn, of dat de activiteiten daarvan kunnen worden 'losgekoppeld' en dus een nadere staatssteunrechtelijke beoordeling vereist is.

De basis voor de beoordeling van staatssteun vormt het algemene nationaalrechtelijke en staatssteunrechtelijke kader. Op grond van artikel 107 lid 1 VWEU is er sprake van staatssteun als (i) *met overheidsmiddelen (ii) een economisch voordeel wordt verstrekt (iii) aan bepaalde ondernemingen (iv) waardoor de mededinging kan worden vervalst en (v) de handel tussen lidstaten ongunstig kan worden beïnvloed*. Dit zijn cumulatieve voorwaarden. Als aan één van deze voorwaarden niet is voldaan, is geen sprake van staatssteun.

Om ook in de toekomst staatssteunrisico's te beperken heeft de landsadvocaat het advies samengevat in een beslisboom (zie bijlage B). Deze beslisboom kan de aanvragers en ZonMw helpen bij beoordeling van de activiteiten die aangevraagd worden binnen het programma Kwaliteitsgelden. Belangrijke vragen die hierbij van belang zijn:

- Wordt een vergelijkbaar product of een vergelijkbare dienst in concurrentie en met winstoogmerk op een markt aangeboden?
- Is er sprake van een verdienmodel?
- Is er sprake van lokale steun bij deze activiteit?
- Is er een algemeen belang gemoeid met de activiteit?

In het verlengde van die beslisboom en om staatssteunrisico's in de toekomst te beperken adviseert de landsadvocaat ZonMw om relevante factoren die bepalen of een activiteit economisch van aard is te benoemen in de kaderafspraken of regelingen. Concreet gaat het om activiteiten gericht op de ontvanger van Kwaliteitsgelden die duidelijk moet maken dat deze ontvanger:

- geen winst mag nastreven met de uitvoering van de betrokken activiteiten
- de activiteiten (voor zover relevant) gratis moet aanbieden
- in beginsel geen advertentie-inkomsten mag genereren met haar activiteiten (of hier in ieder geval een verzoek om moet doen)

Voor de vraag of de subsidies daadwerkelijk in overeenstemming zijn met staatssteunregels zal zo concreet mogelijk inzichtelijk moeten zijn voor welke activiteiten de subsidies worden aangewend. ZonMw neemt dit advies van de landsadvocaat over in de uitvoering van het programma vanaf 2024 om ook in de toekomst de staatssteunrisico's tot een minimum te beperken. Per ontvangende partij zal ZonMw een staatssteunbeoordeling maken op grond van het advies van de Landsadvocaat.

C Verzoek uitwerken programmavoorstel